
Zkoumá racionální nepozornost lidí. Za své objevy dostane český ekonom cenu

LIDOVÉ NOVINY

Vystudoval prestižní Princetonskou univerzitu ve Spojených státech a jako první český ekonom získal grant od Evropské rady pro výzkum - ekonom Filip Matějka se jako jeden z mála věnuje teorii racionální nepozornosti. V ní zkoumá nepozornost firem a spotřebitelů, ale i voličů, a snadné zneužívání politiky k populismu. Spolu s dalšími pěti mladými vědci dostal cenu od Nadačního fondu Neuron a čtvrtmilionovou prémii.

Šestatřicetiletý Matějka vystudoval původně fyziku na Univerzitě Karlově a poté získal doktorát z aplikované matematiky na Princetonské univerzitě. Od roku 2010 působí jako výzkumný pracovník Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a je členem akademického sboru CERGE-EI.

„Zajímá mě s jakou pravděpodobností si lidé vyberou produkt, který je pro ně horší než nějaký jiný, což je něco všudypřítomného, co klasické ekonomické teorie popsat moc neumí,“ řekl v rozhovoru.

Chce zkoumat, jak by měly vypadat veřejné politiky či zákony, když jsou lidé „racionálně nepozorní“ a nejsou schopni je detailně číst. Vytvořil proto matematicko-ekonomický model reálnějšího lidského chování, jakousi teoretickou laboratoř. Díky tomu umí popsat, čemu normální lidé věnují větší pozornost, kdy si rozhodnutí zjednodušují, jaké dělají chyby a na čem prodělávají.

Součástí Matějkova studia je chování nepozorných voličů a politiků, kteří sledují vlastní cíle. Při volbách musejí politici podle Matějky slibovat něco, co mají voliči rádi. Ale nepozornost voličů, kteří stačí sledovat jen návrhy politických kandidátů o tom, co je pro voliče osobně nejdůležitější, de facto podporuje extremismus a populismus, tvrdí. Populismus Příkladem populismu využívajícího nepozornosti je mnoho. Podle Matějky tak působí například představy předsedy Hnutí ANO a ministra financí Andreje Babiše o řízení státu jako firmy. Zatímco firma má výhodu, že dělá všechno rychleji a může být první v inovacích, může i rychleji udělat chybu, která ji přivede ke krachu. To si stát nemůže dovolit, uvedl Matějka.

Ředitel CERGE-EI Michal Kejak považuje Matějku za jednoho z nejnadanějších evropských ekonomů. „Filip Matějka publikuje v nejprestižnějších ekonomických žurnálech a Cena Neuron je dalším potvrzením jeho skvělé práce,“ řekl. Podle ekonoma Jana Švejnara, který je ředitelem Centra pro globální hospodářskou politiku na Kolumbijské univerzitě v New Yorku, se dá i v budoucnosti očekávat, že Matějka bude tvořit na špičkové celosvětové úrovni.